

Rytec Ferdinand Schirnböck – 155 let od narození

Za několik dní v srpnu si připomeneme 155 let od narození významného rakouského rytce, který se výrazným způsobem zapsal do historie známkové a bankovkové tvorby. Jeho známky a bankovky nás provázely řadu let. Měl velké štěstí, že jej osud spojil s dalším významným secesním umělcem – Kolo (manem) Moserem – s ním se seznámíme separátně později. Tím rytcem byl Ferdinand Schirnböck.

Ferdinand Schirnböck (narozen 27. 8. 1859 v Hollabrunnu, Oberhollabrunn, Dolní Rakousko, zemřel 16. 9. 1930 v Perchtoldsdorfu, Dolní Rakousko) byl akademickým malířem a významným rakouským rytcem. Pocházel z rytecké rodiny. I když jeho otec zemřel na cholera, jeho matka mu umožnila navštěvovat Gymnasium Hollabrunn (Hollabrunner Gymnasium), kde se projevil jeho talent. Posléze studoval na Umělecké škole rakouského Muzea užitého umění (Kunstschule des österreichischen Gewerbemuseums) a též na vídeňské Akademii výtvarných umění (Wiener Kunstakademie), kde navštěvoval speciální třídu pro rytce.

Počátek své pracovní kariéry strávil v Argentině (Buenos Aires), kde pracoval pro Tiskárnu cenin (Wertzeichendruckerei) a navrhl řadu argentinských známek a bankovek. V roce 1892 se vrátil do Rakouska-Uherska a pracoval jako rytec bankovek pro Rakousko – uherskou banku (Österreich-Ungarische Bank, nyní Österreichische Nationalbank) a tiskárnu Print Media Austria AG. Mezinárodní slávu mu zajistily rytiny poštovních známek pro rakouskou poštovní správu (podle návrhů Kolo (mana) Mosera). V roce 1906 vytvořil sérii pro Bosnu-Hercegovinu. Jeho netradiční a do jisté míry revoluční tvorba opustila motivy hlav států či erbů a zobrazila též krajiny. Další progresi vložil do série poštovních známek z roku 1908 (jubilejní známky k 60. výročí Franze Josefa I. na trůnu), které byly značně ovlivněny secesním uměleckým směrem a byly vytištěny vícebarevně. Změnil i tradiční formát a známku „postavil do výšky“. Traduje se, že příklad z této známky si vzal později po vzniku Československa i Max Švabinský při tvorbě známky s TGM. Ferdinand Schirnböck a Max Švabinský spolu úzce spolupracovali i později při tvorbě československých bankovek. Další známky, ale i celiny následovaly, a to nejen pro rakousko-uherskou poštovní správu. Poštovní známky vytvořil i pro Albánii, Bulharsko, Lichtenštejnsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rusko, Švédsko, Turecko, Maďarsko, Vatikán a Siam, ale i další země. Lichtenštejnsko si zejména cení Schirnböckovy práce na jejich prvních známkách z roku 1912, které zobrazily knížete Johana II. von Liechtenstein. Známky navrhl též Kolo Moser, umělecký partner F. Schirnböcka. Oficiální den vydání 1. 2. 1912. Je zaznamenáno použití i o pár dní dříve v lednu roku 1912. Byly vytištěny známky ve třech hodnotách a barvách (5, 10, 25 haléřů). Později následovaly další série a známky s dalším motivem (erby). Jeho známky opatřené přetisky („POŠTA ČESKOSLOVENSKÁ 1919“) sběratele provázejí dodnes v jejich sběratelském úsilí...

Ferdinand Schirnböck vstoupil do dějin rytectví i ryteckými pracemi na bankovkách. Nejprve naše předky provázely okolkované bankovky, na kterých se podílel společně s autorem Josefem Pfeifferem (návrh bankovky) Carminem Schlesingerem z firmy Haase (návrh kolků) – ty vytiskla tiskárna Druckerei für Wertpapiere, Vídeň) a byly používány v letech 1919 – 1920 či další okolkované bankovky, kde autoři byli stejní s výjimkou autorů nalepovacích či tištěných kolků (Alfons Mucha, vytiskla Česká grafická unie Praha či J. Franěk, s tiskem na bankovku od fy. Haase). Dále se podílel s Maxem Švabinským na prvorepublikové stokoruně. Ryl zejména portrétní části bankovek.

Odborníci uvádějí, že Ferdinand Schirnböck do značné míry ovlivnil tvorbu československých rytců. Ferdinand Schirnböck byl při své práci velmi houževnatý a měl nezkrotnou chuť pracovat. A to i přes svůj zdravotní handicap (v důsledku úrazu z mládí neviděl na své levé oko). Vídeň ocenila F. Schirnböcka tím, že po něm pojmenovala jednu ze svých ulic.

Napsáno: 16. 8. 2014

Autor: Ivan Leiš

Zdroje informací a ilustrací:

1/ <http://www.bdpf.de>

2/ <http://www.google.cz>

3/ <https://ssl3.webhosting.upc.biz>

4/ <http://www.mauspfeil.com>

5/ <http://de.wikipedia.org>

6/ <http://cnslouny.unas.cz>

7/ <http://www.batz-hausen.de>

8/ <http://www.cnbprovsechny.cnb.cz>

9/ <http://de.academic.ru>

10/ <http://www.europeana.eu>

11/ Publikace 100 Jahre liechtensteinische Briefmarken 1912 – 2012, Rennenberg Heinz, tisk BVD Druck+Verlag AG Schaan, vydalo Liechtensteinisches Landesmuseum Vaduz

12/ <http://ribeviri.net>

13/ <http://www.austrianphilately.com>

14/ <http://austria-forum.org>

15/ www.stampcommunity.org

16/ Ing. Schneiderbauer Franz, Ganzsachen Österreich, KremsDonau 1981

17/ Dr. Ferchenbauer Ulrich, Österreich 1850-1918, 4. vydání ,Wien 1981

18/ Osobní archiv/vlastní sbírka